

Sana: 27.11.2010 yil.

Sinf: 8-sinf

Mavzu: Kompyuterning dasturiy ta'minoti.

Maqsad:

1. O'quvchilarga kompyuterning dasturiy ta'minoti va dasturlar haqida tushuncha berish.
2. O'quvchilarga turli misollar yordamida tarbiya bilan bog'lab ushbu mavzu haqidagi tushunchalarini shakllantirish.
3. O'quvchilarga kompyuterning dasturiy ta'minoti haqidagi bilimlarni berish va uni rivojlantirish.

Turi: Amaliy.

Metodlari: Ustun, aylana, klaster, texnologik.

Jihozlar: Darslik, tarqatma materiallar, plakatlar, doska, kompyuter, elektron darslik, taqdimot va turli xil elektron qo'llanmalardan foydalanish.

Asosiy tushunchalar: Dasturiy vositalar, texnik vositalar

Dars bosqishlaridagi ketma-ketlik:

№	Bosqich	Vaqt	Metod	O'qituvchi	O'quvchi
1.	Kirish	5 daq	Ana'naviy	1. Salomlashish 2. Davomad 3. Qisqacha kunning yangiliklari	1. Salomlashish 2. Yangiliklar bayoni 3. Navbatchi hisoboti
2.	Asosiy	35 daq	1. Bumerang 2. Klaster 3. Aqliy hujum	1. Uy ishini tekshirish 2. Yangi mavzuni bayoni 3. Mustahkamlash otkazish.	1. Uy ishini tekshirish 2. Yangi mavzuni o'zlashtirish 3. Mustahkamlash
3.	Yakuniy	5 daq	An'anaviy	1. Baholash 2. Uy ishini belgilash	1. Bahoni qo'ydirish 2. Uy ishini belgilash

Darsning borishi:

1. Tashkiliy qism.

- salomlashish
- davomad
- yangiliklar.

2. Asosiy qism.

- uy ishini tekshirish
 - daftarlarni tekshirish
 - aqliy hujum
 - klaster
- yangi mavzuni bayoni:

Kompyuterlarning texnik tuzilishi, dastur haqida ma'lumotlar oldingiz. Dastursiz kompyuterlar quruq „temir“dan boshqa narsa emas. Chunki, biror-bir dastursiz kompyuter hech qanday „bilim“ga ega emas. Shuning uchun dasturlar kompyuterlarning texnik tuzilishining mantiqiy davomi bo'lib, biror kompyuterning qo'llanish sohasi undagi dasturlar to'plamiga chambarchas bog'liqdir. Kompyuterlar inson amaliy faoliyatining turli sohalarida qo'llanilishi tufayli foydalanuvchi, ya'ni kompyutemi ishlatuvchi shaxs ham undan har xil imkoniyatlarni talab etadi. Talab etilgan imkoniyatlarning borligi ma'lum darajada dasturiy ta'minotga ham bog'liqdir.

Informatikada kompyuter texnikasi quyidagi ikki qism-ning birligi sifatida qaraladi:

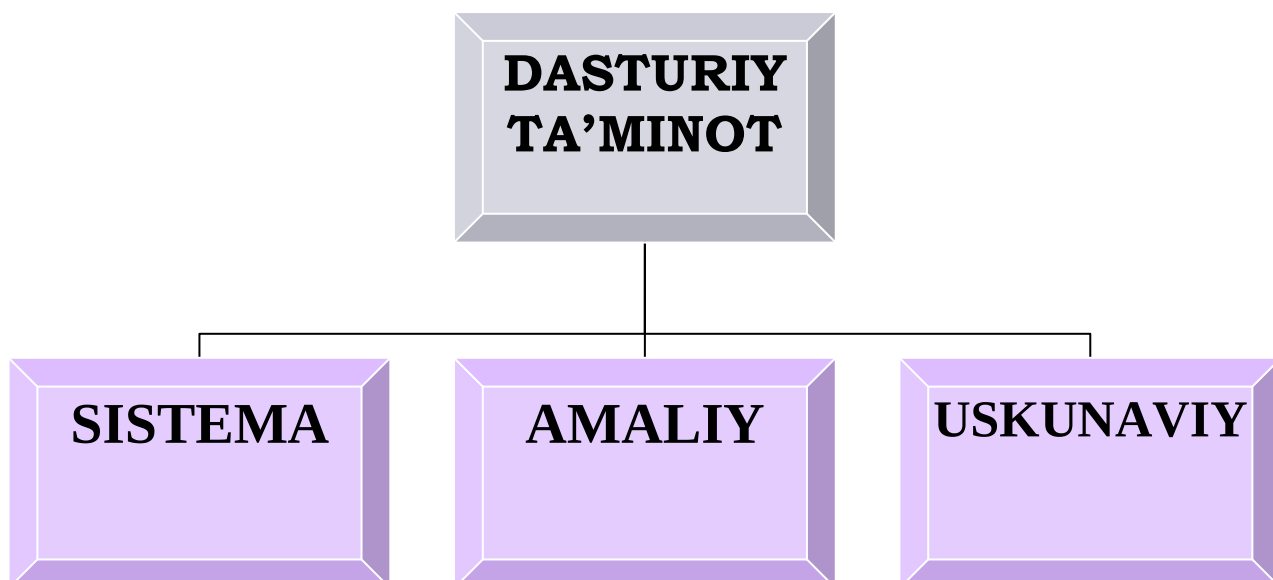
- texnik vositalar;
- dasturiy vositalar.

Texnik vositalar - kompyuterning qurilmalaridir. Ingliz tilida bu qism Hardware deb ataladi va „qattiq mahsulotlar“ deb tarjima qilinadi. Bu qismga, masalan, protsessor, vinchester, monitor, klaviatura, disk yurituvchi, printerlarni misol qilish mumkin.

Dasturiy vositalar - kompyuter tomonidan ishlatiladigan barcha dasturlar to'plamidir. Ingliz tilida bu qism Software deb ataladi va „yumshoq mahsulotlar“ deb tarjima qilinadi. Bu so'z dasturiy ta'minot bilan kompyuterlarning mutanosibligini, dasturlarning takomillashishi, rivojlanishi va moslashuvchanligini ifodalaydi.

Bundan tashqari, informatikada yana bir yo'nalish Brainware (brain inglizchadan tarjimasi - intellekt, ong) - algoritmik yo'nalish ajratiladi. Bu yo'nalish algoritmlarni ishlab chiqish, ularni tuzish usul va uslublarini o'rganish bilan bog'liqdir.

Kompyuterlarda ishlatilayotgan dasturlarni shartli ravishda quyidagi uch turga ajratish mumkin:

Sistema dasturlari — asosan boshqarish va tekshirish vazifalarini bajaruvchi dasturlar, masalan:

- kompyuter resurslarini boshqarish (protssessor, xotira, kiritish-chiqarish);
- foydalanilayotgan ma'lumot nusxalarini hosil qilish;
- kompyuterning ishlash imkoniyatlarini tekshirish;
- kompyuter haqida ma'lumotlar berish va hokazo.

Amaliy dasturlar — foydalanuvchiga aniq bir sohaga tegishli bo'lgan zarur ishlarni bevosita bajarishga imkon beruvchi dasturlar.

Uskunaviy dasturlar — kompyuter uchun yangi dasturlar tayyorlash va tahrir qilishni yengillashtiruvchi dasturlar.

Bu ajratishning shartli ravishda deyilishiga sabab shuki, dasturiy ta'minotning keskin rivojlanishi va kompyuterlar qo'llanish sohasining kengayib borishi ba'zi dasturlarning bir turdan boshqa turga o'tib qolishiga sabab bo'lmoqda. Masalan, ba'zi amaliy dasturlarning qo'llanilish sohasi chuqurlashib borganligidan va alohida zaruriyatga egaligidan uskunaviy dasturga aylanib bormoqda. Ikkinchi tomondan, foydalanuvchi e'tiboriga shunday dasturlar (masalan, „elektron suhbatdosh“) tavsiya etilmoqdaki, ularni yuqoridagi xususiyatlar bo'yicha ajratish mushkul.

Hozirgi kunda dasturiy ta'minotni quyidagi o'zaro bog'lan-gan guruhlar orqali ifodalash mumkin:

- operatsion sistemalar va qobiq-dasturlar (MS DOS, Windows, Unix, NC, Far, WC, TC);
- dasturlash sistemalari (BASIC, Visual Basic, Paskal, Delphi, C, C++);
- uskunaviy sistemalar (tahrirlovchilar, sozlovchilar, makroassemblerlar);
- ma'lumotlar omborini boshqarish tizimlari - MOBT (FoxPro, Access, Paradox);
- mashina grafikasi sistemalari (ilmiy, muhandislik, o'quv, animatsion, ijodiy);
- integrallashgan dasturlar paketi (matn muharriri yoki protssessori, elektron jadval - EJ, MOBT);
- amaliy dasturiy ta'minot (buxgalterlik, nashriyot, avtomatik loyihalash sistemalari, EJ).

Sistema dasturlarining bir boiagi sifatida yordamchi dasturlar - utilitlar (lotinchadan tarjimasi - foydali) ishlab chiqilgan. Bu dasturlar operatsion sistemaning imkoniyatini oshirishga xizmat qilishi yoki alohida vazifani bajarishi

mumkin.

Utilitlarning ba'zi ko'rinishlari:

- kompyuter qurilmalarini boshqaruvchi va testdan o'tkazuvchi dasturlar;
- kompyuter qurilmalari imkoniyatlarini o'zgartiruvchi drayver-dasturlar;
- axborotni zichroq yozishni ta'minlovchi arxivator-dasturlar;
- kompyuteming ishiga zarar keltiruvchi dasturlardan himoyalovchi antivirus-dasturlar;
- kompyuterlar orasida ma'lumot almashishni ta'minlovchi kommunikatsiya dasturlari;
- CD larga yozishni ta'minlovchi dasturlar va hokazo.

Shuni unutmangki, kompyuter „virusi“ ham dasturdir. Lekin bu dastur boshqa dasturlarga birikib oladi va foydalanuvchi ishiga yordam berish o'rniga uning ishlariga zarar yetkazadi: ma'lumotlarni o'chiradi yoki buzadi, tezkor xotirani to'ldirib, kompyuteming ishlashini sekinlashtiradi va hokazo.

- **mustahkamlash**

- **konspekt**

- **klaster**

- **ustun**

3. Yakuniy qism:

- **baholash**

- **reyting.**

- **uy ishini belgilash:**

- **konspekt**

- **darslikdagi topshiriqlarni bajarish**

- **lug'at**

- **klaster.**

Tekshirildi:

O'quv ishlari bo'yicha direktor

o'rinbosari _____

" _____ " _____ 20__ yil.